

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_A_PD_2.SADA_19

Název klíčové aktivity: I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Označení v TK: EU-I/2A-PD-2.sada-č.19

Autor: Mgr. Petr Drkal

Datum vytvoření: prosinec 2011

Název DUM: Lucemburkové

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 7.

Druh učebního materiálu: prezentace

Klíčová slova: Lucemburkové, Jan Lucemburský, Karel IV., Václav IV.

Anotace: Žáci v této hodině pracují pod vedením učitele, který má k prezentaci výklad nového učiva. Seznamují se s nástupem rodu Lucemburků na český trůn, výčtem jednotlivých panovníků a především s osobou Karla IV., jeho významem a přínosem pro prestiž českého království. Na konci prezentace odpoví na kontrolní otázky.

Lucemburkové

Svatba Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny ve Špýru

- ❖ po vymření rodu Přemyslovců r. 1306 se na českém trůnu vystřídali **Rudolf Habsburský** (1306 – 1307) a **Jindřich Korutanský** (1307 – 1310)

Jan Lucemburský (1310 – 1346)

- ❖ delegace šlechty a církve vyjednala sňatek Jana (syn římského krále) a Elišky Přemyslovny (sestra Václava III.)
- ❖ po příchodu do Čech musel nejdříve dobýt Prahu a vyhnat Jindřicha Korutanského
- ❖ pro spory se šlechtou po r. 1320 raději pobýval v západní Evropě (Francie, Lucembursko) = „král cizinec“
- ❖ zvýšil mezinárodní prestiž českého království („bez Boha a krále českého žádná válka neskončí“)
- ❖ diplomaticky získal území **Horní Lužice, Chebska a část Slezska**
- ❖ byl známý rytířským chováním, účastí v bojích a turnajích, v závěru života trpěl oční chorobou a oslepl
- ❖ za jeho vlády byla sepsána **Dalimilova kronika** a r. 1344 založeno **pražské arcibiskupství**
- ❖ padl na francouzské straně v **bitvě u Kresčaku** (Crécy) **26. 8. 1346** („Toho bohdá nebude, aby český král z boje utíkal!“)

Jezdecký portrét krále Jana v Gelnhausenově kodexu

Karel IV.

Karel IV. (1346 – 1378)

- ❖ původním jménem Václav, Karel od biřmování r. 1323 ve Francii, kam byl poslán na vychování
- ❖ r. 1334 se vrátil na žádost šlechty, aby obnovil pořádek v zemi, byl jmenován **markrabětem moravským**
- ❖ **11. 7. 1346** byl zvolen **římským králem**, po Janově smrti se stal králem českým, r. 1355 byl korunován v Římě **císařem** = Praha byla politickým a kulturním centrem Evropy
- ❖ založil univerzitu, Nové Město pražské a Karlštejn, palác na Pražském hradě a katedrála sv. Víta, klášter Na Slovanech, opevnění Prahy (Hladová zeď), Kamenný most, architekti **Matyáš z Arrasu** a **Petr Parléř**
- ❖ bohatství z daní královských měst a těžby stříbra v Kutné Hoře
- ❖ koupěmi, diplomacií a sňatkovou politikou rozšířil území = **země Koruny české** (České království, Moravské markrabství, Slezsko, Horní a Dolní Lužice, Braniborsko, Horní Falc)

- ❖ byl čtyřikrát ženatý: **Blanka z Valois**, **Anna Falcká**, **Anna Svídnická**, **Alžběta Pomořanská**
- ❖ spory se šlechtou = neuspěl se zákoníkem **Maiestas Carolina** (1355), obklopoval se rádci z řad církve = arcibiskupové **Arnošt z Pardubic** a **Jan Očko z Vlašimi**, kancléř **Jan ze Středy**
- ❖ r. 1356 vydal **Zlatou bulu** = základní říšský zákon, český král prvním mezi kurfiřty
- ❖ před smrtí rozdělil říší, synové **Václav** (Čechy, Slezsko, Lužice), **Jan** (Zhořelecko), **Zikmund** (Braniborsko) a synovci **Jošt** a **Prokop** (Morava)
- ❖ při smutečním projevu na pohřbu byl nazván **Otcem vlasti**

Smrt Karla IV.

Václav IV. (1378 – 1419)

- ❖ narodil se r. 1361 v **Norimberku** **Anně Svídnické** (českým králem korunován ve dvou letech!)
- ❖ problémy: 1378 rozkol v církvi = papežské **schizma**, 1380 morová epidemie v Čechách
- ❖ nedosahoval schopností svého otce, obklopoval se oblíbenci z řad nižší šlechty, spory s vyšší šlechtou a arcibiskupem **Janem z Jenštejna** (mučení a utopení **Jana z Pomuku** 1393)
- ❖ r. 1394 byl zajat panstvem, propuštěn po zásahu bratra **Jana Zhořeleckého**, znovu zajat r. 1402
- ❖ pro neschopnost řešit říšské záležitosti byl sesazen římského trůnu (1400)
- ❖ podporoval hnutí požadující nápravu církve a společnosti vedené mistry pražské univerzity
- ❖ vydal r. 1409 **Dekret kutnohorský** (autorem **Jan Hus**) = změna hlasování na univerzitě ve prospěch Čechů
- ❖ souhlasil s protestem šlechty proti upálení Jana Husa, střídavě stál na straně husitů a proti nim
- ❖ zemřel r. 1419 po záchvatu mrtvice, když se dověděl o defenestraci novoměstských konšelů

Václav IV.

Zikmund Lucemburský

Zikmund Lucemburský (1419, 1436 – 1437)

- ❖ syn Alžběty Pomořanské, po otci zdědil diplomatické a politické nadání
- ❖ král uherský 1387, římský 1414, český 1420 a římský císař 1433
- ❖ v Evropě pokládán za **jednoho z nejvýznamnějších středověkých panovníků!**
- ❖ u nás je mu neprávem přičítána zodpovědnost za odsouzení a upálení Jana Husa
- ❖ usiloval o reformu církve, účastnil se dvou koncilů = kostnického a basilejského
- ❖ vyhlásil proti husitským „kacířům“ **křížovou výpravu**, poražena 14. 7. 1420 v **bitvě na Vítkově**
- ❖ nechal se korunovat českým králem 28. 7. 1420, husitský sněm v **Čáslavi** r. 1421 korunovací neuznal
- ❖ po 10 letech neúspěšných bojů proti husitům spolu s papežem svolal sněm do **Basileje** a pozval Čechy k jednání = uznání jejich programu
- ❖ po porážce radikálních husitů v **bitvě u Lipan** 30. 5. 1434 a dalších jednáních byla r. 1436 v **Jihlavě** přijata basilejská kompaktáta (přijímání pod obojí způsobou), Zikmund nastoupil na trůn
- ❖ neshody s husity pokračovaly, r. 1437 nechal popravit **Jana Roháče z Dubé**
- ❖ cestou do Uher zemřel ve **Znojmě** = **vymřel rod Lucemburků**

Otázky a úkoly:

1. Proč a jak došlo k nástupu Lucemburků na český trůn?
2. Jaký byl vztah mezi Janem a šlechtou?
3. Za jakých okolností Jan zemřel?
4. Čím pozvedl prestiž českého království Karel IV.?
5. Vysvětli pojem *země Koruny české*.
6. Které problémy musel řešit Václav IV., s jakými výsledky?
7. Proč byl Zikmund Lucemburský v Evropě považován za jednoho z nejúspěšnějších panovníků a u nás je zatracován?

Použitá literatura:

KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějepis 7 pro ZŠ a VG UČ*. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-558-4.

Obrázky zdroj:

Svatba. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:John_of_Luxemburg-Wedding.jpg

Jan. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:JeníkLucyGelnhausenu.jpg>

Jan Lucemburský. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Honzik_retus.jpg .

Karel IV. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Charles_IV-John_Ocko_votive_picture-fragment.jpg

Smrt Karla IV. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:V%C4%99nceslav_%C4%8Cern%C3%BD_-_Smrt_Karla_IV._v_roce_1378.jpg

Václav IV. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:VaclavIV.jpg>

Zikmund. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Albrecht_D%C3%BCrer_o82.jpg